

Roll No.

025/C

[Map of Punjab]

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 8

SS

2038

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

HISTORY

(Punjabi, Hindi and English Versions)

(Evening Session)

Time allowed : Three hours

Maximum marks : 90

(Punjabi Version)

- ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ 025/C ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।
- (ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।
- (iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।
- (iv) ਸਾਰੇ ਭਾਗ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ।
- (v) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ 4 ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ (ੳ, ਅ, ਏ, ਸ) ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ।
- (vi) ਭਾਗ-ੳ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ 10 ਉਪ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ । ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ।
- (vii) ਭਾਗ-ਅ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ 10 ਉਪ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ । ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤਿੰਨ ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 35-40 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ।
- (viii) ਭਾਗ-ੲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3 ਦੇ 10 ਉਪ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ । ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੋਈ ਸੱਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 5 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ ।
- (ix) ਭਾਗ-ਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 4 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਨਕਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਵੇਗਾ । ਕੁੱਲ 15 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ । 10 ਅੰਕ 5 ਸਥਾਨ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਤੇ 5 ਅੰਕ ਹਰੇਕ ਸਥਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਹੋਣਗੇ (20-25 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ) । ਨਕਸ਼ੇ ਵਿੱਚ 100% ਆਂਤਰਿਕ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ ।
- (x) ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕਰੋ ।

ਭਾਗ-ੳ

1×10=10

1. ਇੱਕ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :

- (i) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਕੀ ਸੀ ? 1
- (ii) ਪੰਜ ਦੁਆਬੇ ਕਿਹੜੇ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ? 1
- (iii) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸੈਦਪੁਰ ਵਿਖੇ ਕਿਸ ਦੇ ਘਰ ਠਹਿਰੇ ਸਨ ? 1

025/C-SS

[Turn over

ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ :

- (iv) ਨਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਬਾਦ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ _____ ਬਣਿਆ। 1
- (v) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਮੁੱਖੀ ਲਿਪੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ _____ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। 1
- (vi) ਅਬਦੁਸ ਸਮਦ ਖਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਸੂਬੇਦਾਰ _____ ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1

ਸਹੀ/ਗਲਤ

- (vii) ਰਾਜਾ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸੀ। 1
- (viii) ਡੱਲੇ ਵਾਲੀਆ ਮਿਸਲ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨੇਤਾ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਨ। 1
- (ix) ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਚਪਨ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਸੀ। 1

ਬਹੁਭਾਂਤੀ ਉੱਤਰ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

- (x) ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਾਹੀ ਮੋਹਰ ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦ ਉਕਰੇ ਸਨ ? 1
- (ੳ) ਨਾਨਕ ਸਹਾਇ
- (ਅ) ਅਕਾਲ ਸਹਾਇ
- (ੲ) ਗੋਬਿੰਦ ਸਹਾਇ
- (ਸ) ਤੇਗ ਸਹਾਇ

ਭਾਗ-ਅ

3×10=30

2. ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :

- (i) 'ਗੁਰਮਤਾ' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਗੁਰਮਤਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਜ ਦੱਸੋ। 3
- (ii) ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਤੇ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ। 3
- (iii) ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਭੌਤਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇੱਥੇ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਏ ? 3
- (iv) ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਕਿਉਂ ਧਾਰਣ ਕੀਤੀ ? ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ। 3
- (v) ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮੀ ਸੀਮਾ ਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ। 3
- (vi) ਪਹਿਲੇ ਐਂਗਲੋ ਸਿੱਖ ਯੁੱਧ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ। 3
- (vii) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਇੱਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਉੱਤਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿਉ। 3
- (viii) ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸੈਨਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ। 3
- (ix) ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ। 3
- (x) ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਕੀ ਸਨ ? 3

ਭਾਗ-ੲ

5×7=35

ਪੰਜ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ।

ਨੋਟ : ਕੋਈ ਸੱਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

3. (i) ਮਿਸਲਾਂ ਦੀ ਉੱਤਪਤੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 5
- (ii) ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪ੍ਰਾਂਤਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸੀ ? 5

025/C-SS

- (iii) 16ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸ੍ਰੇਣੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 5
- (iv) ਮਸੰਦ ਪ੍ਰਥਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 5
- (v) ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਿਸਲ ਨੀਤੀ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰੋ। 5
- (vi) ਪਹਿਲੇ ਐਂਗਲੋ ਸਿੱਖ ਯੁੱਧ ਦੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਏ? 5
- (vii) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹੜੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਤੇ ਰਸਮਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਸੀ? 5
- (viii) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਣ ਸਮੇਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ? 5
- (ix) ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 5
- (x) 'ਪਹਿਲੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ' ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ? 5

ਭਾਗ-ਸ

10+5=15

4. ਨਕਸ਼ਾ :

- (ੳ) ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਨ ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਦੇ ਪੰਜ ਸਥਾਨ ਦਿਖਾਉ। 10
- (ਅ) ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਰੇਕ ਸਥਾਨ ਦੀ 20-25 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਵੀ ਕਰੋ। 5

ਜਾਂ

- (ੳ) ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਨ ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਐਂਗਲੋ ਸਿੱਖ ਯੁੱਧ ਦੇ ਪੰਜ ਸਥਾਨ ਦਿਖਾਉ। 10
- (ਅ) ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਰੇਕ ਸਥਾਨ ਦੀ 20-25 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਵੀ ਕਰੋ। 5

(ਨੇਤਰਹੀਣ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 4 ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਕਰਨਯੋਗ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

- (ੳ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਾਰਸੀ ਸੋਮਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿਉ। 10
- (ਅ) 'ਸ਼ਾਹ ਸੁਜਾਹ' ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 5

ਜਾਂ

- (ੳ) 1809 ਈ. ਤੋਂ 1839 ਈ. ਤਕ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਿੱਖ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵਿਵਰਣ ਦਿਉ। 10
- (ਅ) 'ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭਗਤ ਮਾਲਾ' ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ? 5

(Hindi Version)

- ਨੋਟ : (i) अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख्य पृष्ठ पर विषय-कोड/पेपर-कोड वाले खाने में विषय-कोड/पेपर-कोड 025/C अवश्य लिखें।
- (ii) उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें टाइटल सहित 30 पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं।
- (iii) उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गये पृष्ठ/पृष्ठों के पश्चात् हल किए गए प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जायेगा।
- (iv) सारे भाग ज़रूरी हैं।
- (v) प्रश्न पत्र 4 भागों (क, ख, ग, घ) में बांटा गया है।
- (vi) भाग-क प्रश्न नं. 1 के 10 उपभाग होंगे। प्रत्येक प्रश्न 1 अंक का है।
- (vii) भाग-ख प्रश्न नं. 2 के 10 उपभाग होंगे। प्रत्येक प्रश्न 3 अंक का होगा। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 35-40 शब्दों में दें।

025/C-SS

[Turn over

(4)

- (viii) भाग-ग प्रश्न नं. 3 के 10 उपभाग होंगे। विद्यार्थी कोई सात प्रश्नों का उत्तर दे सकता है। प्रत्येक का उत्तर 100-150 शब्दों में दें। प्रत्येक प्रश्न 5 अंक का है।
- (ix) भाग-घ प्रश्न नं. 4 में एक प्रश्न होगा जो नक्शे से सम्बन्धित होगा। कुल 15 अंक होंगे। 10 अंक 5 स्थान दिखाने के लिए और 5 अंक प्रत्येक स्थान की व्याख्या करने के होंगे (20-25 शब्दों में)। नक्शे में 100% आन्तरिक छूट होगी।
- (x) पंजाब का मानचित्र उत्तर-पुस्तिका के साथ नत्थी कीजिए।

भाग-क

1×10=10

1. एक दो शब्दों वाले प्रश्न :

- (i) श्री गुरु तेग बहादुर जी के पिता जी का क्या नाम था ? 1
- (ii) पांच दुआबे किस मुगल बादशाह के समय बनाये गये थे ? 1
- (iii) श्री गुरु नानक देव जी सैदपुर में किसके घर ठहरे थे ? 1

रिक्त स्थान भरें :

- (iv) नादर शाह की हत्या के बाद अफगानिस्तान का बादशाह _____ बना। 1
- (v) श्री गुरु गोबिन्द सिंह जी ने बचपन में गुरुमुखी लिपि का ज्ञान _____ से प्राप्त किया था। 1
- (vi) अबदुस समद खां को लाहौर का सूबेदार _____ ई. में नियुक्त किया गया था। 1

सही/गलत

- (vii) राजा ध्यान सिंह महाराजा रणजीत सिंह का प्रधान मंत्री था। 1
- (viii) डल्लेवालिया मिसल के सब से प्रसिद्ध नेता बाबा दीप सिंह जी थे। 1
- (ix) महाराजा रणजीत सिंह के बचपन का नाम शेर सिंह था। 1

बहु विकल्प उत्तर वाला प्रश्न :

- (x) महाराजा रणजीत सिंह की शाही मोहर पर कौन से शब्द थे ? 1
- (क) नानक सहाय
- (ख) अकाल सहाय
- (ग) गोबिन्द सहाय
- (घ) तेग सहाय

भाग-ख

3×10=30

2. तीन अंकों वाले प्रश्न :

- (i) गुरुमता से क्या भाव है ? गुरुमता के तीन विशेष कार्य बतायें। 3
- (ii) महाराजा रणजीत सिंह के चरित्र और व्यक्तित्व की तीन विशेषताएं बताएं। 3
- (iii) पंजाब की भौतिक विशेषताओं ने यहां के इतिहास पर कौन से तीन प्रभाव डाले ? 3
- (iv) गुरु हरिगोबिन्द जी ने नई नीति क्यों धारण की ? कोई तीन कारण बतायें। 3
- (v) महाराजा रणजीत सिंह की उत्तर पश्चिम सीमा नीति की तीन मुख्य विशेषताओं के बारे में लिखें। 3

025/C-SS

(5)

- (vi) पहले ऐंगलो सिक्ख युद्ध के तीन मुख्य कारण बताएं। 3
- (vii) श्री गुरु नानक देव जी एक क्रान्तिकारी थे। अपने उत्तर के पक्ष में तीन दलीलें दें। 3
- (viii) दल खालसा की सैनिक प्रणाली की तीन मुख्य विशेषतायें बतायें। 3
- (ix) बंदा सिंह बहादुर की असफलता के कोई तीन कारण बतायें। 3
- (x) अहमद शाह अब्दाली के हमलों के तीन मुख्य कारण क्या थे ? 3

भाग-ग

5×7=35

पांच अंकों वाले प्रश्न :

नोट : कोई सात प्रश्न करें।

3. (i) मिसलों की उत्पत्ति का संक्षेप में वर्णन करें। 5
- (ii) महाराजा रणजीत सिंह के प्रांतीय प्रबंध के बारे में बताएं। 5
- (iii) 16 वीं सदी के शुरू में पंजाब के समाज में मुसलमानों की श्रेणियों का वर्णन करें। 5
- (iv) मसंद प्रथा के विकास और संगठन का वर्णन करें। 5
- (v) महाराजा रणजीत सिंह की मिसल नीती की पड़चोल करें। 5
- (vi) पहले ऐंग्लो सिक्ख युद्ध के क्या प्रभाव पड़े ? 5
- (vii) श्री गुरु नानक देव जी ने कौन से प्रचलित धार्मिक विश्वास और रस्मों का खंडन किया ? 5
- (viii) गुरु गोबिन्द सिंह जी को गुरगद्दी पर बैठते समय किन कठिनाइयों का सामना करना पड़ा ? 5
- (ix) 'अकाल तख्त साहिब' पर नोट लिखें। 5
- (x) 'पहला घल्लुघारा' के बारे में आप क्या जानते हैं ? 5

भाग-घ

10+5=15

4. नक्शा :

- (क) दिये गये पंजाब के मानचित्र में महाराजा रणजीत सिंह की लड़ाइयों के पांच स्थान दिखायें। 10
- (ख) दिखाये गये हर एक स्थान की 20-25 शब्दों में व्याख्या भी करें। 5

अथवा

- (क) दिये गये पंजाब के मानचित्र में पहले ऐंग्लो सिक्ख युद्ध के पांच स्थान दिखायें। 10
- (ख) दिखाये गये हर एक स्थान की 20-25 शब्दों में व्याख्या भी करें। 5

(केवल नेत्रहीन विद्यार्थियों के लिए प्रश्न नं. 4 के स्थान पर करने योग्य प्रश्न)

- (क) पंजाब के इतिहास के प्रसिद्ध फारसी स्रोतों की चर्चा करें। 10
- (ख) 'शाह सुजाह' पर नोट लिखें। 5

अथवा

- (क) 1809 ई. से 1839 ई. तक अंग्रेज-सिक्ख के संबन्धों का विवरण दीजिए। 10
- (ख) 'सिक्खां दी भक्त माला' के बारे में आप क्या जानते हैं ? 5

(English Version)

- Note :** (i) You must write the subject-code/paper-code **025/C** in the box provided on the title page of your answer-book.
- (ii) Make sure that the answer-book contains 30 pages (including title page) and are properly serialied as soon as you receive it.
- (iii) Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.
- (iv) All Parts are compulsory.
- (v) Question paper will comprise of 4 **Parts A, B, C and D.**
- (vi) **Part-A Q. No. 1** comprises of 10 sub parts. All questions carry 1 mark.
- (vii) **Part-B Q. No. 2** comprises of 10 sub parts. All questions carry 3 marks. Answer to each question should be in about 35-40 words.
- (viii) **Part-C Q. No. 3** comprises of 10 sub parts. Attempt any 7 questions. Answer to each question should be in about 100-150 words. All questions carry 5 marks.
- (ix) **Part-D Q. No. 4** there will be one question of map that carries 15 marks (10 marks for showing 5 places and 5 marks for explanation of each place to be written in 20 to 25 words) with 100% internal choice.
- (x) **Attach** the map of Panjab with the answer-book.

Part-A

1×10=10

1. One or two words questions :

- (i) What was name of the father of Guru Teg Bahadur ji? 1
- (ii) 'Five Doab' were built at the time of which Mughal emperor? 1
- (iii) Shri Guru Nanak Dev ji was staying in which person's house in Saidpur? 1

Fill in the blank :

- (iv) _____ became the ruler of Afghanistan after the killing of Nadar Shah. 1
- (v) Shri Guru Gobind Singh ji learned Gurmukhi script from _____ in his childhood. 1
- (vi) Abdus Samad Khan was appointed as a Governor of Lahore in _____ A.D. 1

True/False :

- (vii) Raja Dhyan Singh was the prime minister of Maharaja Ranjit Singh. 1
- (viii) Baba Deep Singh was the most famous leader of Dallewalia misl. 1
- (ix) Sher Singh was the childhood name of Maharaja Ranjit Singh. 1

025/C-SS

Multiple choice question :

- (x) Which words were displayed on the Royal Stamp of Maharaja Ranjit Singh? 1
- (a) Nanak Sahai
- (b) Akal Sahai
- (c) Gobind Sahai
- (d) Teg Sahai.

Part-B

3×10=30

2. *Three marks questions :*

- (i) 'What is meant by Gurmatta' ? Discuss about the three main works of Gurmatta. 3
- (ii) Mention the three characteristics of the character and personality of Maharaja Ranjit Singh. 3
- (iii) What were the three effects in the history of Punjab caused by its physical features ? 3
- (iv) Why did Guru Hargobind ji adopt the 'New policy' ? Give any three reasons. 3
- (v) Write down the three main features of the North west frontier policy of Maharaja Ranjit Singh. 3
- (vi) Mention three main causes of the First Anglo Sikh war. 3
- (vii) Shri Guru Nanak Dev ji was a revolutionary. Give three arguments in support of your answer. 3
- (viii) Write the three main features of the military system of Dal Khalsa. 3
- (ix) Give any three causes of the failure of Banda Singh Bahadur. 3
- (x) What were the three main causes of the invasions of Ahmed Shah Abdali ? 3

Part-C

5×7=35

Five marks questions.

Note : Attempt any seven :

3. (i) Explain in brief about the Origin of Misl. 5
- (ii) Describe about the Provincial Administration of Maharaja Ranjit Singh. 5
- (iii) Give an account of the Muslim classes of Punjab in the beginning of the 16th Century. 5
- (iv) Examine the organisation and development of Masand System. 5
- (v) Examine the misl policy of Maharaja Ranjit Singh. 5
- (vi) What were the effects of the First Anglo Sikh war ? 5
- (vii) What type of prevalent religious beliefs and rituals were condemned by Guru Nanak Devji ? 5

- (viii) What difficulties were faced by Guru Gobind Singh ji when he attained the Gurgaddi? 5
- (ix) Write a note on 'Akali Takht Sahib'. 5
- (x) What do you know about 'First Holocaust'? 5

Part-D

10+5=15

4. Map :

- (a) On the given outline map of Punjab, show the five battle places of Maharaja Ranjit Singh. 10
- (b) Explain each battle place in 20-25 words. 5

or

- (a) On the given outline map of Punjab, show the five battle places of First Anglo Sikh war. 10
- (b) Explain each battle place in 20-25 words. 5

(Only for blind Students in lieu of Question No. 4)

- (a) Discuss about the Persian Sources in the history of Punjab. 10
- (b) Write a note on Shah Sujjah. 5

or

- (a) Give a brief account of Anglo Sikh relations between 1809-1839 A.D. 10
- (b) What do you know about 'Sikhaan di Bhagat Mallah'? 5

Code No. 025/C

SS-2038

